

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МОДЕЛЮВАННЯ
ТА АНАЛІЗУ ПАТОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ

**МОВНА КОМУНІКАЦІЯ:
НАУКА, КУЛЬТУРА, МЕДИЦИНА**

**МАТЕРІАЛИ ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

4–5 червня 2020 року

Тернопіль
ТНМУ
«Укрмедкнига»
2020

Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту моделювання та аналізу патологічних процесів (протокол № 9 від 06.05.2020)

Редакційна колегія:

Шульгай Аркадій Гаврилович – в. о. ректора Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, доктор медичних наук, професор

Кліщ Іван Миколайович – проректор з наукової роботи Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор біологічних наук, професор

Вихрущ Анатолій Володимирович – завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, заслужений працівник освіти України, доктор педагогічних наук, професор

Федчишин Надія Орестівна – завідувач кафедри іноземних мов Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, доктор педагогічних наук, професор

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Мовна комунікація: наука, культура, медицина : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 4-5 черв. 2020 р.). – Тернопіль : ТНМУ, 2020. – 124 с.

Матеріали збірника присвячено висвітленню проблем, які обговорювалися на II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Мовна комунікація: наука, культура, медицина»: теоретичні основи мовної комунікації медичних працівників; професійне спілкування в полікультурному середовищі; розвиток комунікативної компетенції студентів медичних університетів; формування україномовної компетенції іноземних студентів; деонтологічні аспекти професійного мовного спілкування. Видання призначене для науковців, аспірантів, викладачів, студентів та всіх, хто цікавиться здобутками в галузі освіти.

соціального простору для постійної підтримки медичних працівників, пацієнтів та їх родин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Психічне здоров'я під час пандемії COVID-19: інформація для населення та управлінців в сфері психічного здоров'я. Проєкт «Психічне здоров'я для України». URL: https://drive.google.com/file/d/1hVgVfbZZ_V-sOoRc5zzKADtaX0zIHHqa/view.

2. Samantha K. Brooks et. al. The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *The Lancet*. 2020. 395: 912–20. URL: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30460-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30460-8).

3. Овсяник В. М. Кризові комунікації в умовах надзвичайних ситуацій. *Вісник НАДУ при Президентіві України*. 2018. № 2. С. 105–111.

4. Основні послуги з охорони психічного здоров'я під час спалаху COVID-19 та реагування на виклики: уроки, отримані в Італії та Іспанії. Матеріали онлайн зустрічі 6 квітня 2020 року, проведеної Європейським офісом ВООЗ. Україно-швейцарський проєкт «Психічне здоров'я для України». URL: https://drive.google.com/file/d/1jtzcTdvxw8Cp_N0DRb5bpMZdFXigcG9I/view.

Палихата Е. Я.

*Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ

Навчання української мови відбувається упродовж усього життя людини: спочатку – в родині, згодом – у дитячому садку, загальноосвітній школі і, на кінець, – у вищому навчальному закладі на заняттях з української мови за професійним спрямуванням (УМПС). Мета цього курсу – удосконалити мовно-мовленнєві компетенції, що пояснюються як «особисті властивості фахівця розв'язувати визначений тип професійних завдань» [1, с. 74], тобто знання, уміння і навички студентів, опираючись на відповідний, попередньо засвоєний мовно-мовленнєвий матеріал. Увесь процес навчання УМПС спрямований на підготовку висококваліфікованої мовленнєвої особистості, спроможної грамотно висловлювати свої думки усно й письмово, досягати професійних успіхів. Для цього увага зосереджується на повторенні, узагальненні і систематизації лінгвістичного та мовленнєвого матеріалу про: 1) мовні норми, що є основою, фундаментом правильного усного і писемного мовлення; 2) комунікаційні якості мовлення (вправління у виробленні нормативного українського літературного мовлення); 3) мовленнєвий етикет і культуру усного спілкування (моно-, діа- і полілогічного); 4) паралінгвістичні засоби усномовленнєвої комунікації; 5) красномовство студентів, професійні ораторські здібності. Писемне мовлення забезпечується дотриманням лексико-фразеологічних, граматичних

(морфологічних і синтаксичних), стилістичних, орфографічних і пунктуаційних норм. На теоретичному рівні студенти повторюють *лексикологічний* матеріал про пряме і переносне лексичне значення слова, однозначні й багатозначні, загальноживані (нейтральні) і стилістично забарвлені слова; групи слів за значенням (синоніми, антоніми, пароніми); групи слів за походженням (власне українські й запозичені); активну й пасивну лексику української мови (застарілі слова – архаїзми, історизми), неологізми. Практичний рівень забезпечується виконанням системи вправ, що передбачає плавний перехід від легшого до важчого, від простішого до складнішого; роботою зі словниками (тлумачний, синонімів, антонімів, паронімів, іншомовних слів) та над лексичними помилками. Вправи можуть мати завдання: 1) знайти у тексті вивчені лексеми; 2) пояснити, чим відрізняються архаїзми від історизмів; 3) дізнатися значення іншомовних слів свого фаху, використовуючи словник іншомовних слів; 4) з'ясувати семантику фахових термінів; 5) побудувати науковий текст, використовуючи терміни своєї спеціальності; виправити в тексті лексичні помилки. Для поглиблення знань і вмінь із *фразеології* студенти повторюють класифікацію фразеологізмів і виконують завдання: 1) пояснити значення фразеологізмів (*мотати нерви, на порожній шлунок, перемогти кашель*); 2) ввести в речення фразеологізми; 3) використати в тексті синонімічні чи антонімічні фразеологізми та ін. Опрацювання *морфологічних* норм передбачає: а) повторення відмінювання іменних частин мови, особливо кількісних числівників; б) змінювання за особами дієслів *дати, їсти, розповісти, доповісти* тощо; в) дотримання правил милозвучності (чергування прийменників *у-в, з-із-зі-зо*, сполучників *і-й-та*, часток *ж-же, б-би*; *синтаксичних норм*: а) види підрядного зв'язку, зокрема керування (*дякую вам – дякую вас*); 2) типові помилки, пов'язані з використанням однорідних членів речення (*У шоу взяли участь студенти і молодь, підлітки і школярі. – У шоу взяла участь молодь: студенти і школярі*). Для закріплення студенти виконують вправи із завданнями: 1) провідміняти кількісні числівники; 2) відредагувати текст, дотримуючись правил милозвучності; 3) розподілити подані словосполучення за видами підрядного зв'язку тощо. Повторення *орфографічних норм* розпочинається із пригадування студентами визначення поняття «орфограма»: «це буква або знак, у використанні яких ми сумніваємося і для правильного вибору застосовуємо правило» [2]. Далі – студенти звертають увагу на усі шість типів орфограм – букву, перенос, дефіс, апостроф, написання разом і окремо; після – виконують орфографічні вправи, що мають завдання: 1) записати правильно слова: а) з дефісом, б) з апострофом, в) окремо, г) разом. Подати правила щодо їхнього написання; 2) пояснити, які зі слів пишуться з великої літери і чому; 3) поділити слова на склади для переносу з рядка в рядок. Опрацювання *пунктуаційних норм* відбувається з усвідомлення визначення поняття «пунктограм», повторення роздільних і видільних розділових знаків, їх призначення та виконання завдань: 1) пояснити розділові знаки; 2) розставити розділові знаки; 3) накреслити схеми речень тощо. *Стилістична* робота стосується застосування засобів мови з погляду норм (нормативна стилістика) і відхилень (літературна стилістика) у синхронному й діахронному (історична

стилістика) аспектах вивчення мови. Особлива увага приділяється опрацюванню наукового стилю і його засобів у професійній сфері. Розвиток усного мовлення забезпечується переліченими вище та орфоепічними й акцентуаційними мовними нормами і роботою з відповідними словниками. Не враховуються при цьому орфографічні й пунктуаційні мовні норми.

Для сприймання теоретичного матеріалу проводяться: проблемна лекція, лекція-візуалізація, бінарна лекція, лекція із задалегідь запланованими помилками, лекція-пресконференція. Формування комунікаційної компетенції здійснюється за допомогою *методів*: лекції-презентації, програмування, роботи з підручником, зі словниками, кольоровими таблицями, ігровими матеріалами тощо; *прийомів*: алгоритмізації, порівняння, зіставлення, аналізу, синтезу та ін.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у студіюванні системи роботи над комунікаційними показниками мовлення студентів-нефілологів, удосконаленню професійних ораторських здібностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Леонтян М. А. Поняття «компетенція» і «компетентність» у теорії освіти. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер. Педагогіка.* 2012. Т. 188. Вип. 176. С. 73–75.

2. Яворська С. Т. Методика навчання орфографії : навч.-метод. посібн. 2-е вид., змінене, випр. й доповн. Київ : Аграр Медіа Груп, 2015. 156 с.

Гусєва Т. П.

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У СТУДЕНТІВ-ФАРМАЦЕВТІВ

Фахівці фармацевтичної галузі – це професіонали, які працюють у сфері охорони здоров'я та допомагають людям зберігати задовільний стан здоров'я, запобігати хворобам та за необхідності купувати призначені їм ліки та найбільш ефективно їх використовувати [2; 3].

У доповіді ВООЗ про роль фармацевта в системі охорони здоров'я визначено фармацевта як комунікатора [1, с. 10].

Саме тому велику роль у становленні майбутнього фахівця-фармацевта у закладі вищої освіти має розвиток його комунікативної компетентності.

Комунікативна компетентність фармацевта є обов'язковою якістю особистості, що забезпечує ефективність його професійної діяльності.

Комунікативна компетентність майбутніх провізорів включає в себе вміння обмінюватись інформацією з відвідувачами аптек, лікарями, колегами, досягати